

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

1. Identificación da programación

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36014489	A Xunqueira	Pontevedra	2023/2024

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
SSC	Servizos socioculturais e á comunidade	CSSSC01	Educación infantil	Ciclos formativos de grao superior	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0014	Expresión e comunicación	2023/2024	7	213	213

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	HECTOR GARCIA HERRAEZ
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

Esta programación desenvólvese tomando como referencia o Decreto 226/2008 polo que se establece o Título de Técnico Superior en Educación Infantil e pretende introducir as adaptacións necesarias para adecuar o proceso de ensino-aprendizaxe ás características do alumnado e ás peculiaridades da contorna sociocultural do centro. Tal e como se indica no citado decreto, nesta adecuación terase en conta o perfil profesional do título, a competencia xeral e as competencias profesionais, persoais e sociais, así como a contorna profesional e a perspectiva do título no sector ou sectores que determina o decreto do currículo.

O perfil profesional do Título de Técnico Superior en Educación Infantil determinase pola súa competencia xeral, polas súas competencias profesionais, persoais e sociais, así como pola relación de cualificacións e de ser o caso unidades de competencia do Catálogo Nacional de Cualificacións Profesionais incluídas no título. Sinalar que o módulo de Expresión e Comunicación está asociado á Unidade de Competencia UC1031_3: Desenvolver os recursos expresivos e comunicativos do neno e da nena como medio de crecemento persoal e social.

-Perfil profesional do título:

O perfil profesional do título de técnico superior en educación infantil determinase pola súa competencia xeral, polas súas competencias profesionais, persoais e sociais, así como pola relación de cualificacións e de ser o caso Unidades de Competencia do Catálogo nacional de Cualificacións profesionais incluídas no título.

-Competencia xeral:

A competencia xeral deste título consiste en deseñar, por en práctica e avaliar proxectos e programas educativos de atención á infancia no primeiro ciclo de educación infantil no ámbito formal consonte a proposta pedagóxica elaborada por un mestre ou unha mestra coa especialización en educación infantil ou título de grao equivalente, e en toda a etapa no ámbito non formal, xerando contornos seguros e en colaboración con profesionais e coas familias.

-Competencias profesionais, persoais e sociais son as que se relacionan a seguir:

- a) Programar a intervención educativa e de atención social á infancia a partir das directrices do programa da institución e das características individuais, do grupo e do contexto.
- b) Organizar os recursos para o desenvolvemento da actividade respondendo ás necesidades e ás características dos nenos e das nenas.
- c) Desenvolver as actividades programadas empregando as estratexias metodolóxicas e os recursos apropiados, e creando un clima de confianza.
- d) Deseñar e aplicar estratexias de actuación coas familias, no marco das finalidades e os procedementos da institución, para mellorar o proceso de intervención.
- e) Responder ás necesidades dos cativos e das cativas, así como das familias que requiran a participación de profesionais ou servizos, utilizando os recursos e os procedementos axeitados.
- f) Actuar ante continxencias relativas ás persoas, aos recursos ou ao medio, transmitindo seguridade e confianza, e aplicando, de ser o caso, os protocolos de actuación establecidos.
- g) Avaliar o proceso de intervención e os resultados obtidos, elaborar e xestionar a documentación asociada ao proceso, e transmitir a información co fin de mellorar a calidade do servizo.
- h) Manter actualizados os coñecementos científicos e técnicos relativos á propia actividade profesional, utilizando os recursos existentes para a aprendizaxe ao longo da vida.
- i) Actuar con autonomía e iniciativa no deseño e na realización de actividades, con respecto polas liñas pedagóxicas e de actuación da institución en que se desenvolva a actividade.
- j) Manter relacións fluídas cos nenos e as nenas, coas súas familias, cos membros do seu grupo e con outro persoal profesional, amosando habilidades sociais e capacidade de xestión da diversidade cultural, e achegar solucións para os conflitos que se presenten.
- k) Xerar contornos seguros, respectando a normativa e os protocolos de seguridade na planificación e no desenvolvemento das actividades.

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

- l) Exercer os dereitos e cumprir as obrigas que deriven das relacións laborais, consonte o establecido na lexislación.
- m) Xestionar a propia carreira profesional, analizando oportunidades de emprego, autoemprego e aprendizaxe.
- n) Crear e xestionar unha pequena empresa, realizando o estudo da viabilidade de produtos, de planificación da produción e de comercialización.
- o) Participar na vida económica, social e cultural cunha actitude crítica e de responsabilidade.

A transformación que viviu Pontevedra nas últimas décadas enténdese na súa inclusión no proxecto impulsado por Francesco Tonucci "A Cidade dos Nen@s", un proxecto internacional que propón cambios e transformacións nas cidades tomando ás crianzas como parámetro ambiental e de sustentabilidade. Na actualidade coordínanse nunha rede de aproximadamente 200 cidades en Italia, España e América Latina. Para os futuros e futuras educadoras este modelo de cidade segura, accesible, inclusiva e estimulante para as crianzas, representa unha oportunidade como contexto de aprendizaxe e formación.

Tamén hai que ter en conta a existencia na cidade de editoriais infantís de recoñecemento internacional como Kalandraka ou OQO, a Escola Profesional de Banda Deseñada e Ilustración "O Garaxe Hermético" ou mesmo o Mestrado en Libro Ilustrado e Animación Audiovisual da Facultade de Belas Artes da Universidade de Vigo. Iniciativas anuais como o Salón do Libro Infantil e Xuvenil é referencia na contorna profesional óptima para un dos tres postos de traballo sinalados no artigo 7 do currículo do título:

-Educador/a en programas ou actividades de lecer e tempo libre infantil con menores de cero a seis anos: ludotecas, casas de cultura, bibliotecas, centros educativos, centros de lecer, granxas escola, etc.

Dito isto debemos engadir que o alumnado que obteña o título exercerá a súa actividade no sector da educación formal e non formal e no sector dos servizos sociais de atención á infancia, polo que engadimos as outras dúas ocupacións e postos de traballo destacables que cita o currículo:

-Educador ou educadora infantil en primeiro ciclo de educación infantil, sempre baixo a supervisión dun mestre ou dunha mestra, en institucións públicas e privadas.

-Educador ou educadora en institucións ou en programas específicos de traballo con menores (de cero a seis anos) en situación de risco social, ou en medios de apoio familiar, seguindo as directrices doutros profesionais.

Como dí o artigo 8 do currículo cando fala da perspectiva do título "O perfil profesional deste título evoluciona cara a unha maior capacidade de adaptación a diferentes ámbitos e (...) irá producindo unha diversidade de servizos complementarios de lecer e tempo libre dirixidos a nenos e nenas destas idades", polo que concretamente a través deste módulo e da Unidade de Competencia que desenvolve, afóndase na construción dun perfil profesional máis versátil e completo, de potencial interese para todo un sector que poderíamos denominar "industria cultural galega" (editoriais, fundacións, museos, galerías, bibliotecas, librarías, centros culturais, etc...) e que conta con relevantes ramificacións no eido da infancia.

**ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS**

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Comunicación, expresión e linguaxe oral. Principais trastornos.	Nesta unidade desenvolveranse os conceptos de comunicación, expresión e linguaxe, analizando os elementos e factores do proceso comunicativo. Veremos tamén as características e funcións da linguaxe humana, as teorías e factores que explican a súa adquisición, a realidade sociolingüística galega e achegarémonos ás pautas metodolóxicas para favorecer o desenvolvemento da linguaxe oral. Abordaremos tamén os principais trastornos da comunicación na infancia e a súa intervención educativa.	40	19
2	A literatura	A través desta unidade preténdese que o alumnado adquiera coñecementos relacionados coa literatura infantil, valorándoa como un recurso imprescindible na educación formal e non formal. A través de propostas metodolóxicas e técnicas de animación á lectura o alumnado desenvolverá estratexias favorecedoras da expresión e a comunicación coas crianzas.	42	20
3	A expresión xestual e corporal	Nesta unidade preténdese afondar na linguaxe xestual e corporal como instrumento das crianzas para a expresión, comunicación e interpretación das sensacións, significados e relacións co mundo que as rodea. Trataranse os recursos metodolóxicos propios da etapa como son o xogo dramático e as diferentes modalidades de dramatización, incluíndo os recursos e materiais característicos. Por último atenderemos a avaliación desta linguaxe.	32	14
4	A expresión rítmico-musical	Nesta unidade afondaremos nos compoñentes da linguaxe rítmico-musical vivenciados polas crianzas: son, ritmo e melodía. Coñeceremos os recursos metodolóxicos característicos como son as audicións, as cancións, os xogos musicais, os instrumentos e a danza. Atenderemos a avaliación desta linguaxe.	28	13
5	A expresión plástica	Con esta unidade o alumnado adquirirá coñecementos relacionados coa linguaxe plástica, recoñecerá as etapas polas que pasan os nenos e nenas en relación á expresión plástica, a súa importancia, verán técnicas e actividades relacionadas para potenciar a capacidade expresiva dos nenos e nenas. Por último atenderemos a avaliación desta linguaxe.	37	15
6	A expresión lóxico-matemática	A través desta unidade abordaremos os bloques de contidos da lóxica-matemática atendendo ao desenvolvemento expresivo das crianzas. Aplicaremos recursos e metodolóxicos e avaliaremos o proceso.	26	12
7	Globalizamos as expresións	Nesta última unidade globalizaremos as aprendizaxes e os recursos desenvolto ao longo do curso a través da planificación e deseño dun proxecto relacionado coas diferentes expresións.	8	7

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Comunicación, expresión e linguaxe oral. Principais trastornos.	40

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Planifica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e a comunicación en relación coas características individuais e do grupo a que se dirixan.	NO
RA3 - Pon en práctica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión oral en relación cos obxectivos previstos.	NO
RA5 - Avalía o proceso e o resultado da intervención realizada no ámbito da expresión e da comunicación, e argumenta as variables salientables e os instrumentos de avaliación	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícaronse as características dos tipos de expresión en función da idade das persoas destinatarias.
CA1.2 Analizáronse as teorías sobre a relación entre a linguaxe e o pensamento en cativos e cativas de cero a seis anos.
CA1.3 Analizáronse as teorías da adquisición da linguaxe en nenos e nenas de cero a seis anos.
CA1.7 Valorouse a expresión como elemento esencial para a observación do desenvolvemento infantil.
CA3.1 Organizáronse os espazos en función da actividade e das características do grupo.
CA3.2 Realizáronse as actividades de desenvolvemento da expresión oral axustándose á planificación temporal.
CA3.3 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade.
CA3.4 Elaboráronse materiais que potencien a adquisición e o desenvolvemento da expresión oral en cativos e cativas.
CA3.6 Identifícaronse os principais trastornos e as alteracións máis salientables no desenvolvemento da expresión oral.
CA3.10 Identifícaronse os trastornos máis comúns e as alternativas de intervención.
CA5.1 Seleccionáronse os indicadores de avaliación.
CA5.1.1 Seleccionáronse os indicadores de avaliación da expresión oral
CA5.3 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución expresiva e comunicativa dos pequenos e das pequenas.
CA5.3.1 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución da expresión oral dos pequenos e das pequenas.
CA5.4 Aplícase o instrumento de avaliación seguindo o procedemento correcto.
CA5.4.1 Aplícase o instrumento de avaliación da expresión oral seguindo o procedemento correcto.
CA5.5 Rexistráronse os datos derivados da avaliación no soporte establecido.

Criterios de avaliación
CA5.5.1 Rexistráronse os datos derivados da avaliación da expresión oral no soporte establecido.
CA5.6 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación.
CA5.6.1 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación na expresión oral

4.1.e) Contidos

Contidos
<p>Expresión e comunicación.</p> <p>Enfoques teóricos da adquisición da linguaxe</p> <p>Pautas para a análise de situacións comunicativas.</p> <p>Creatividade infantil nas diferentes linguaxes.</p> <p>Bilingüismo e diglosia.</p> <p>Desenvolvemento expresivo e comunicativo no cativo ou na cativa.</p> <p>Análise das principais alteracións da expresión oral.</p> <p>Valoración da importancia da comunicación no desenvolvemento dos pequenos e das pequenas.</p> <p>Organización dos recursos para a expresión e a comunicación na aula.</p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia en galego e en castelán.</p> <p>Observación do desenvolvemento lingüístico dos cativos e das cativas.</p> <p>Programas de intervención en situacións de bilingüismo e diglosia.</p> <p>Principais estratexias para o desenvolvemento da expresión oral na infancia.</p> <p>Elaboración de materiais favorecedores do desenvolvemento da expresión oral.</p> <p>A lingua galega como medio de comunicación e expresión na educación infantil.</p> <p>Respecto pola lingua materna dos cativos e das cativas.</p>

Contidos
<p>Valoración dos modos de expresión dos cativos e das cativas.</p> <p>Observación da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal nos nenos e nas nenas.</p> <p>Observación da expresión oral nos nenos e nas nenas.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección para a expresión oral.</p> <p>Avaliación de programas de intervención no ámbito da expresión e da comunicación con pequenos e pequenas.</p>

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	A literatura	42

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Selecciona recursos de expresión e comunicación dirixidos aos nenos e ás nenas, e relaciona as súas características co momento evolutivo das persoas destinatarias.	NO
RA3 - Pon en práctica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión oral en relación cos obxectivos previstos.	NO
RA4 - Pon en práctica actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal en relación cos obxectivos previstos e coas estratexias e os recursos apropiados.	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.1 Identifícanse os recursos das formas de expresión e de comunicación dirixidos á poboación infantil.
CA2.1.1 Identifícanse os recursos da expresión oral dirixidos á poboación infantil.
CA2.2 Identifícanse as características do recurso.

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

Criterios de avaliación
CA2.2.1 Identifícanse as características dos recursos de expresión oral.
CA2.3 Xustifícanse as posibilidades didácticas e o valor educativo dos recursos seleccionados en galego e en castelán.
CA2.4 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recuso.
CA2.4.1 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recurso utilizado para a expresión oral
CA2.5 Defínense os criterios salientables que en cada recurso permitan a selección.
CA2.5.1 Defínense os criterios salientables que permitan a selección de recursos para a expresión oral.
CA2.6 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características do recurso seleccionado.
CA2.6.1 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características dos recursos da expresión oral seleccionados.
CA2.7 Valorouse a importancia de adecuar os recursos ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA2.7.1 Valorouse a importancia de adecuar os recursos da expresión oral ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA2.8 Valorouse a necesidade da biblioteca infantil como recurso para o desenvolvemento da expresión e da comunicación dos nenos e das nenas de cero a seis anos.
CA3.5 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais no desenvolvemento da actividade.
CA3.7 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza.
CA3.8 Valorouse a importancia de respectar a lingua materna dos pequenos e das pequenas.
CA4.4 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal na infancia.
CA4.4.1 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión oral

4.2.e) Contidos

Contidos
<p>Creatividade infantil nas diferentes linguaxes.</p> <p><i>Creatividade infantil e literatura.</i></p> <p>Desenvolvemento expresivo e comunicativo no cativo ou na cativa.</p> <p><i>Desenvolvemento expresivo e literatura</i></p> <p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión oral, corporal, lóxico-matemática, plástica, gráfica e musical.</p> <p><i>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión oral</i></p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia en galego e en castelán.</p> <p><i>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil.</i></p> <p>Biblioteca infantil e outros espazos de animación á lectura na educación formal e non formal.</p> <p>Utilización do folclore popular galego como vehículo de expresión oral na infancia.</p> <p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión a través da creatividade.</p> <p>Elaboración de materiais favorecedores do desenvolvemento.</p> <p>Valoración dos modos de expresión dos cativos e das cativas.</p>

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	A expresión xestual e corporal	32

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Planifica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e a comunicación en relación coas características individuais e do grupo a que se dirixan.	NO
RA2 - Selecciona recursos de expresión e comunicación dirixidos aos nenos e ás nenas, e relaciona as súas características co momento evolutivo das persoas destinatarias.	NO

**ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS**

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Pon en práctica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión oral en relación cos obxectivos previstos.	NO
RA4 - Pon en práctica actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal en relación cos obxectivos previstos e coas estratexias e os recursos apropiados.	NO
RA5 - Avalía o proceso e o resultado da intervención realizada no ámbito da expresión e da comunicación, e argumenta as variables salientables e os instrumentos de avaliación	NO

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícanse as características dos tipos de expresión en función da idade das persoas destinatarias.
CA1.1.1 Identifícanse as características da expresión xestual e corporal en función da idade das persoas destinatarias
CA2.1 Identifícanse os recursos das formas de expresión e de comunicación dirixidos á poboación infantil.
CA2.1.2 Identifícanse os recursos da expresión xestual e corporal dirixidos á poboación infantil.
CA2.2 Identifícanse as características do recurso.
CA2.2.2 Identifícanse as características dos recursos de expresión xestual e corporal
CA2.4 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recuso.
CA2.4.2 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recurso utilizado para a expresión xestual e corporal
CA2.5 Defínense os criterios salientables que en cada recurso permitan a selección.
CA2.5.2 Defínense os criterios salientables que permitan a selección de recursos para a expresión xestual e corporal.
CA2.6 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características do recurso seleccionado.
CA2.6.2 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características dos recursos da expresión xestual e corporal seleccionados.
CA2.7 Valorouse a importancia de adecuar os recursos ás características evolutivas dos cativos e das cativas.

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

Criterios de avaliación
CA2.7.2 Valorouse a importancia de adecuar os recursos da expresión xestual e corporal ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA3.9 Valorouse a coherencia da realización das actividades coa planificación.
CA4.1 Organizáronse os espazos en función da actividade e das características do grupo.
CA4.1.1 Organizáronse os espazos en función da actividade de expresión xestual e corporal e das características do grupo.
CA4.2 Realizáronse as actividades axustándose á planificación temporal.
CA4.2.1 Realizáronse as actividades de expresión xestual e corporal axustándose á planificación temporal
CA4.3 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade.
CA4.3.1 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade de expresión xestual e corporal
CA4.4 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal na infancia.
CA4.4.2 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión xestual e corporal.
CA4.5 Elaboráronse materiais que potencien a adquisición e o desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical e corporal na infancia.
CA4.5.1 Elaboráronse materiais que potencien a adquisición e o desenvolvemento da expresión corporal
CA4.6 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais.
CA4.6.1 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais para a expresión xestual e corporal
CA4.7 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza.
CA4.7.1 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza no desenvolvemento da expresión xestual e corporal.
CA4.8 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades e a planificación.
CA4.8.1 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades de expresión xestual e corporal e a planificación.

Criterios de avaliación
CA4.9 Respondeuse ante as continxencias.
CA4.9.1 Respondeuse ante as continxencias nas actividades de expresión xestual e corporal
CA4.10 Xeráronse contornos de intervención seguros.
0 CA4.10.1 Xeráronse contornos de intervención seguros nas actividades de expresión xestual e corporal
CA5.1 Seleccionáronse os indicadores de avaliación.
CA5.1.2 Seleccionáronse os indicadores de avaliación da expresión xestual e corporal
CA5.3 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución expresiva e comunicativa dos pequenos e das pequenas.
CA5.3.2 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución da expresión xestual e corporal dos pequenos e das pequenas.
CA5.4 Aplicouse o instrumento de avaliación seguindo o procedemento correcto.
CA5.4.2 Aplicouse o instrumento de avaliación da expresión xestual e corporal seguindo o procedemento correcto.
CA5.5 Rexistráronse os datos derivados da avaliación no soporte establecido.
CA5.5.2 Rexistráronse os datos derivados da avaliación da expresión xestual e corporal no soporte establecido.
CA5.6 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación.
CA5.6.2 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación na expresión xestual e corporal

4.3.e) Contidos

Contidos
Creatividade infantil nas diferentes linguaxes.
Creatividade infantil na linguaxe xestual e corporal.
Desenvolvemento expresivo e comunicativo no cativo ou na cativa.

Contidos
<p>Desenvolvemento da expresión xestual e corporal no cativo ou na cativa.</p> <p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión oral, corporal, lóxico-matemática, plástica, gráfica e musical.</p> <p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión xestual e corporal</p> <p>Organización dos recursos para a expresión e a comunicación na aula.</p> <p>Organización dos recursos para a expresión xestual e corporal na aula.</p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia en galego e en castelán.</p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia para a expresión xestual e corporal.</p> <p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión a través da creatividade.</p> <p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión xestual e corporal a través da creatividade</p> <p>Elaboración de materiais favorecedores do desenvolvemento.</p> <p>Elaboración de materiais relacionados coa expresión xestual e corporal favorecedores do desenvolvemento</p> <p>Valoración dos modos de expresión dos cativos e das cativas.</p> <p>Valoración dos modos de expresión xestual e corporal dos cativos e das cativas</p> <p>Observación da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal nos nenos e nas nenas.</p> <p>Observación da expresión corporal nos nenos e nas nenas.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección para a expresión xestual e corporal.</p>

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	A expresión rítmico-musical	28

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Planifica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e a comunicación en relación coas características individuais e do grupo a que se dirixan.	NO
RA2 - Selecciona recursos de expresión e comunicación dirixidos aos nenos e ás nenas, e relaciona as súas características co momento evolutivo das persoas destinatarias.	NO
RA4 - Pon en práctica actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal en relación cos obxectivos previstos e coas estratexias e os recursos apropiados.	NO
RA5 - Avalía o proceso e o resultado da intervención realizada no ámbito da expresión e da comunicación, e argumenta as variables salientables e os instrumentos de avaliación	NO

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícanse as características dos tipos de expresión en función da idade das persoas destinatarias.
CA1.1.2 Identifícanse as características da expresión rítmico-musical en función da idade das persoas destinatarias
CA2.1 Identifícanse os recursos das formas de expresión e de comunicación dirixidos á poboación infantil.
CA2.1.3 Identifícanse os recursos da expresión rítmico-musical dirixidos á poboación infantil.
CA2.2 Identifícanse as características do recurso.
CA2.2.3 Identifícanse as características dos recursos de expresión rítmico-musical.
CA2.4 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recuso.
CA2.4.3 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recurso utilizado para a expresión rítmico-musical
CA2.5 Defínense os criterios salientables que en cada recurso permitan a selección.
CA2.5.3 Defínense os criterios salientables que permitan a selección de recursos para a expresión rítmico-musical.
CA2.6 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características do recurso seleccionado.

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

Criterios de avaliación
CA2.6.3 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características dos recursos da expresión rítmico-musical seleccionados.
CA2.7 Valorouse a importancia de adecuar os recursos ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA2.7.3 Valorouse a importancia de adecuar os recursos da expresión rítmico-musical ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA4.1 Organizáronse os espazos en función da actividade e das características do grupo.
CA4.1.2 Organizáronse os espazos en función da actividade de expresión rítmico-musical e das características do grupo.
CA4.2 Realizáronse as actividades axustándose á planificación temporal.
CA4.2.2 Realizáronse as actividades de expresión rítmico-musical axustándose á planificación temporal
CA4.3 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade.
CA4.3.2 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade de expresión rítmico-musical
CA4.4 Fixéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal na infancia.
CA4.4.3 Fixéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión rítmico musical.
CA4.5 Elaboráronse materiais que potencien a adquisición e o desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical e corporal na infancia.
CA4.5.2 Elaboráronse materiais que potencien a adquisición e o desenvolvemento da expresión rítmico-musical
CA4.6 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais.
CA4.6.2 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais para a expresión rítmico-musical
CA4.7 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza.
CA4.7.2 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza no desenvolvemento da expresión rítmico-musical
CA4.8 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades e a planificación.

Criterios de avaliación
CA4.8.2 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades de expresión rítmico-musical e a planificación.
CA4.9 Respondeuse ante as continxencias.
CA4.9.2 Respondeuse ante as continxencias nas actividades de expresión rítmico-musical
CA4.10 Xeráronse contornos de intervención seguros.
0 CA4.10.2 Xeráronse contornos de intervención seguros nas actividades de expresión rítmico-musical
CA5.1 Seleccionáronse os indicadores de avaliación.
CA5.1.3 Seleccionáronse os indicadores de avaliación da expresión rítmico-musical
CA5.3 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución expresiva e comunicativa dos pequenos e das pequenas.
CA5.3.3 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución da expresión rítmico-musical dos pequenos e das pequenas.
CA5.4 Aplícase o instrumento de avaliación seguindo o procedemento correcto.
CA5.4.3 Aplícase o instrumento de avaliación da expresión rítmico-musical seguindo o procedemento correcto.
CA5.5 Rexístranse os datos derivados da avaliación no soporte establecido.
CA5.5.3 Rexístranse os datos derivados da avaliación da expresión rítmico-musical no soporte establecido.
CA5.6 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación.
CA5.6.3 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación na expresión rítmico-musical

4.4.e) Contidos

Contidos
Creatividade infantil nas diferentes linguaxes.
Creatividade infantil na linguaxe rítmico-musical.

Contidos
<p>Desenvolvemento expresivo e comunicativo no cativo ou na cativa.</p> <p>Desenvolvemento da expresión rítmico-musical no cativo ou na cativa.</p> <p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión oral, corporal, lóxico-matemática, plástica, gráfica e musical.</p> <p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión rítmico-musical</p> <p>Organización dos recursos para a expresión e a comunicación na aula.</p> <p>Organización dos recursos para a expresión rítmico-musical na aula.</p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia en galego e en castelán.</p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia para a expresión rítmico-musical.</p> <p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión a través da creatividade.</p> <p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión rítmico-musical a través da creatividade</p> <p>Elaboración de materiais favorecedores do desenvolvemento.</p> <p>Elaboración de materiais relacionados coa expresión rítmico-musical favorecedores do desenvolvemento</p> <p>Valoración dos modos de expresión dos cativos e das cativas.</p> <p>Valoración dos modos de expresión rítmico-musical dos cativos e das cativas</p> <p>Observación da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal nos nenos e nas nenas.</p> <p>Observación da expresión rítmico-musical nos nenos e nas nenas.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección para a expresión rítmico-musical</p>

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	A expresión plástica	37

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Planifica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e a comunicación en relación coas características individuais e do grupo a que se dirixan.	NO
RA2 - Selecciona recursos de expresión e comunicación dirixidos aos nenos e ás nenas, e relaciona as súas características co momento evolutivo das persoas destinatarias.	NO
RA4 - Pon en práctica actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal en relación cos obxectivos previstos e coas estratexias e os recursos apropiados.	NO
RA5 - Avalía o proceso e o resultado da intervención realizada no ámbito da expresión e da comunicación, e argumenta as variables salientables e os instrumentos de avaliación	NO

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícanse as características dos tipos de expresión en función da idade das persoas destinatarias.
CA1.1.3 Identifícanse as características da expresión plástica en función da idade das persoas destinatarias
CA2.1 Identifícanse os recursos das formas de expresión e de comunicación dirixidos á poboación infantil.
CA2.1.4 Identifícanse os recursos da expresión plástica dirixidos á poboación infantil.
CA2.2 Identifícanse as características do recurso.
CA2.2.4 Identifícanse as características dos recursos de expresión plástica.
CA2.4 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recuso.
CA2.4.4 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recurso utilizado para a expresión plástica
CA2.5 Defínense os criterios salientables que en cada recurso permitan a selección.
CA2.5.4 Defínense os criterios salientables que permitan a selección de recursos para a expresión plástica.
CA2.6 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características do recurso seleccionado.

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

Criterios de avaliación
CA2.6.4 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características dos recursos da expresión plástica seleccionados.
CA2.7 Valorouse a importancia de adecuar os recursos ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA2.7.4 Valorouse a importancia de adecuar os recursos da expresión plástica ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA4.1 Organizáronse os espazos en función da actividade e das características do grupo.
CA4.1.3 Organizáronse os espazos da actividade de expresión plástica en función das características do grupo.
CA4.2 Realizáronse as actividades axustándose á planificación temporal.
CA4.2.3 Realizáronse as actividades de expresión plástica axustándose á planificación temporal
CA4.3 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade.
CA4.3.3 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade de expresión plástica
CA4.4 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal na infancia.
CA4.4.4 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión plástica.
CA4.5 Elaboráronse materiais que potencien a adquisición e o desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical e corporal na infancia.
CA4.5.3 Elaboráronse materiais que potencien a adquisición e o desenvolvemento da expresión plástica
CA4.6 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais.
CA4.6.3 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais para a expresión plástica
CA4.7 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza.
CA4.7.3 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza no desenvolvemento da expresión plástica
CA4.8 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades e a planificación.

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

Criterios de avaliación
CA4.8.3 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades de expresión plástica e a planificación.
CA4.9 Respondeuse ante as continxencias.
CA4.9.3 Respondeuse ante as continxencias nas actividades de expresión plástica
CA4.10 Xeráronse contornos de intervención seguros.
0 CA4.10.3 Xeráronse contornos de intervención seguros nas actividades de expresión plástica
CA4.11 Valoráronse as expresións de aproximación á linguaxe gráfica.
CA5.1 Seleccionáronse os indicadores de avaliación.
CA5.1.4 Seleccionáronse os indicadores de avaliación da expresión plástica
CA5.3 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución expresiva e comunicativa dos pequenos e das pequenas.
CA5.3.4 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución da expresión plástica dos pequenos e das pequenas.
CA5.4 Aplicouse o instrumento de avaliación seguindo o procedemento correcto.
CA5.4.4 Aplicouse o instrumento de avaliación da expresión oral da expresión plástica seguindo o procedemento correcto.
CA5.5 Rexistráronse os datos derivados da avaliación no soporte establecido.
CA5.5.4 Rexistráronse os datos derivados da avaliación da expresión plástica no soporte establecido.
CA5.6 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación.
CA5.6.4 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación na expresión plástica

4.5.e) Contidos

Contidos
<p>Creatividade infantil nas diferentes linguaxes.</p> <p>Creatividade infantil na linguaxe plástica.</p>
<p>Desenvolvemento expresivo e comunicativo no cativo ou na cativa.</p> <p>Desenvolvemento da expresión plástica no cativo ou na cativa.</p>
<p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión oral, corporal, lóxico-matemática, plástica, gráfica e musical.</p> <p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión plástica</p>
<p>Organización dos recursos para a expresión e a comunicación na aula.</p> <p>Organización dos recursos para a expresión plástica na aula.</p>
<p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia en galego e en castelán.</p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia para a expresión plástica.</p>
<p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión a través da creatividade.</p> <p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión plástica a través da creatividade</p>
<p>Elaboración de materiais favorecedores do desenvolvemento.</p> <p>Elaboración de materiais relacionados coa expresión plástica favorecedores do desenvolvemento</p>
<p>Valoración dos modos de expresión dos cativos e das cativas.</p> <p>Valoración dos modos de expresión plástica dos cativos e das cativas</p>
<p>Observación da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal nos nenos e nas nenas.</p> <p>Observación da expresión plástica nos nenos e nas nenas.</p>
<p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección para a expresión plástica</p>

4.6.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
6	A expresión lóxico-matemática	26

4.6.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Planifica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e a comunicación en relación coas características individuais e do grupo a que se dirixan.	NO
RA2 - Selecciona recursos de expresión e comunicación dirixidos aos nenos e ás nenas, e relaciona as súas características co momento evolutivo das persoas destinatarias.	NO
RA4 - Pon en práctica actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal en relación cos obxectivos previstos e coas estratexias e os recursos apropiados.	NO
RA5 - Avalía o proceso e o resultado da intervención realizada no ámbito da expresión e da comunicación, e argumenta as variables salientables e os instrumentos de avaliación	NO

4.6.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícanse as características dos tipos de expresión en función da idade das persoas destinatarias.
CA1.1.4 Identifícanse as características da expresión lóxico-matemática en función da idade das persoas destinatarias
CA2.1 Identifícanse os recursos das formas de expresión e de comunicación dirixidos á poboación infantil.
CA2.1.5 Identifícanse os recursos da expresión lóxico-matemática dirixidos á poboación infantil.
CA2.2 Identifícanse as características do recurso.
CA2.2.5 Identifícanse as características dos recursos de expresión lóxico-matemática.
CA2.4 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recuso.
CA2.4.5 Descríbense as normas de seguridade aplicables a cada recurso utilizado para a expresión lóxico-matemática
CA2.5 Defínense os criterios salientables que en cada recurso permitan a selección.

ANEXO XIII
MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

Criterios de avaliación
CA2.5.5 Definíronse os criterios salientables que permitan a selección de recursos para a expresión lóxico-matemática.
CA2.6 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características do recurso seleccionado.
CA2.6.5 Relacionouse o momento evolutivo do cativo ou da cativa coas características dos recursos da expresión lóxico-matemática seleccionados.
CA2.7 Valorouse a importancia de adecuar os recursos ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA2.7.5 Valorouse a importancia de adecuar os recursos da expresión lóxico-matemática ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA4.1 Organizáronse os espazos en función da actividade e das características do grupo.
CA4.1.4 Organizáronse os espazos en función da actividade de expresión lóxico-matemática e das características do grupo.
CA4.2 Realizáronse as actividades axustándose á planificación temporal.
CA4.2.4 Realizáronse as actividades de expresión lóxico-matemática axustándose á planificación temporal
CA4.3 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade.
CA4.3.4 Preparáronse os recursos materiais propios da actividade de expresión lóxico-matemática
CA4.4 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal na infancia.
CA4.4.5 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para o desenvolvemento da expresión lóxico-matemática
CA4.6 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais.
CA4.6.4 Respectáronse os ritmos e as necesidades individuais para a expresión lóxico-matemática
CA4.7 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza.
CA4.7.4 Seleccionáronse estratexias de intervención promotoras dun clima de afecto e confianza no desenvolvemento da expresión lóxico-matemática
CA4.8 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades e a planificación.

Criterios de avaliación
CA4.8.4 Valorouse a coherencia entre a realización das actividades de expresión lóxico-matemática e a planificación.
CA4.9 Respondeuse ante as continxencias.
CA4.9.4 Respondeuse ante as continxencias nas actividades de expresión lóxico-matemática
CA4.10 Xeráronse contornos de intervención seguros.
0 CA4.10.4 Xeráronse contornos de intervención seguros nas actividades de expresión lóxico-matemática
CA5.1 Seleccionáronse os indicadores de avaliación.
CA5.1.5 Seleccionáronse os indicadores de avaliación da expresión lóxico-matemática
CA5.3 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución expresiva e comunicativa dos pequenos e das pequenas.
CA5.3.5 Elaboráronse instrumentos de observación no seguimento da evolución da expresión lóxico-matemática dos pequenos e das pequenas.
CA5.4 Aplícase o instrumento de avaliación seguindo o procedemento correcto.
CA5.4.5 Aplícase o instrumento de avaliación da expresión lóxico-matemática seguindo o procedemento correcto.
CA5.5 Rexístranse os datos derivados da avaliación no soporte establecido.
CA5.5.5 Rexístranse os datos derivados da avaliación da expresión lóxico-matemática no soporte establecido.
CA5.6 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación.
CA5.6.5 Interpretouse a información recollida do proceso de avaliación na expresión lóxico-matemática
CA5.7 Identifícanse as situacións en que cumpra a colaboración doutro persoal profesional.
CA5.8 Elaborouse a documentación dirixida ás familias e a outro persoal profesional.
CA5.9 Identifícanse as causas dunha intervención non adecuada.

4.6.e) Contidos

Contidos
<p>Creatividade infantil nas diferentes linguaxes.</p> <p>Creatividade infantil na linguaxe lóxico-matemática.</p>
<p>Desenvolvemento expresivo e comunicativo no cativo ou na cativa.</p> <p>Desenvolvemento da expresión lóxico-matemática no cativo ou na cativa.</p>
<p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión oral, corporal, lóxico-matemática, plástica, gráfica e musical.</p> <p>Recursos didácticos e aplicacións características para o desenvolvemento da expresión lóxico-matemática</p>
<p>Organización dos recursos para a expresión e a comunicación na aula.</p> <p>Organización dos recursos para a expresión lóxico-matemática na aula.</p>
<p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia en galego e en castelán.</p> <p>Criterios para a selección e a utilización de literatura infantil, recursos audiovisuais e materiais multimedia para a expresión lóxico-matemática.</p>
<p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión a través da creatividade.</p> <p>Estratexias para o desenvolvemento da expresión lóxico-matemática a través da creatividade</p>
<p>Elaboración de materiais favorecedores do desenvolvemento.</p> <p>Elaboración de materiais relacionados coa expresión lóxico-matemática favorecedores do desenvolvemento</p>
<p>Valoración dos modos de expresión dos cativos e das cativas.</p> <p>Valoración dos modos de expresión lóxico-matemática dos cativos e das cativas</p>
<p>Observación da expresión oral, plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal nos nenos e nas nenas.</p> <p>Observación da expresión lóxico-matemática nos nenos e nas nenas.</p>
<p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección.</p> <p>Instrumentos de observación da expresión e da comunicación nos cativos e nas cativas: deseño e selección para a expresión lóxico-matemática</p>

4.7.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
7	Globalizamos as expresións	8

4.7.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Planifica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e a comunicación en relación coas características individuais e do grupo a que se dirixan.	NO
RA2 - Selecciona recursos de expresión e comunicación dirixidos aos nenos e ás nenas, e relaciona as súas características co momento evolutivo das persoas destinatarias.	NO
RA5 - Avalía o proceso e o resultado da intervención realizada no ámbito da expresión e da comunicación, e argumenta as variables salientables e os instrumentos de avaliación	NO

4.7.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.4 Formuláronse obxectivos, propuxéronse actividades e definíronse espazos favorecedores do desenvolvemento da expresión e a comunicación adecuados ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA1.5 Estableceuse unha distribución temporal das actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e a comunicación para se adaptar ás características evolutivas dos cativos e das cativas.
CA1.6 Fíxéronse propostas creativas no deseño de actividades para a expresión e a comunicación infantil.
CA1.8 Planifícanse estratexias e actividades globalizadoras da expresión e da comunicación.
CA2.9 Valorouse o uso das TIC e as TAC como recurso didáctico para o desenvolvemento da expresión e da comunicación dos nenos e das nenas de cero a seis anos.
CA5.2 Seleccionouse o instrumento de avaliación apropiado ás características individuais e á idade do neno ou da nena.

4.7.e) Contidos

Contidos
Planificación de estratexias e actividades globalizadoras da expresión e da comunicación
Utilización e valoración das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) como recurso para o desenvolvemento da expresión e da comunicación infantil.

Contidos

Valoración da importancia da avaliación como recurso para a mellora da intervención.

5. Mínimos exixibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

A avaliación é un proceso global, continuo, formativo, cualitativo, contextualizado, individualizado, sistemático e gradual que ten como fin a valoración dos progresos.

Tal como recóllese no artigo 23.4 da Orde do 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado dos ensinos de formación profesional inicial: «cada departamento incluírá na súa programación o sistema que se vaia a empregar para darlle a coñecer ao alumnado a información relativa á programación de cada módulo profesional, con especial referencia aos obxectivos, aos criterios de avaliación que serán aplicados para evidenciar a adquisición das competencias, así como ao nivel mínimo que se considera suficiente para alcanzar a avaliación positiva», polo que ao comezo de curso entregarei e explicarei os criterios de avaliación do módulo e de cualificación.

Para poder superar este módulo, o alumnado deberá acadar os resultados de aprendizaxe asociados a el. Isto implica que o alumnado sexa capaz de:

1. Planificar estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión e da comunicación.
2. Seleccionar recursos de expresión e comunicación dirixidos aos nenos e ás nenas en relación ao seu momento evolutivo.
3. Poner en práctica estratexias e actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión oral.
4. Poner en práctica actividades favorecedoras do desenvolvemento da expresión plástica, gráfica, rítmico-musical, lóxico-matemática e corporal.
5. Avaliar o proceso e o resultado da intervención realizada no ámbito da expresión e da comunicación.

Ao longo de todo o Módulo levarase a cabo un proceso de avaliación continua do alumnado que proporcionará información sobre a marcha da aprendizaxe, nas relacións interpersoais e traballo en grupo, profesionalidade (actitude respecto do traballo, tarefas, funcións...).

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A cualificación do alumnado virá determinada por:

1. Realización de tarefas e traballos. Neste apartado valorarase a adecuación ao solicitado na tarefa, o nivel de complexidade e afondamento, a coherencia en estrutura e contidos dos traballos, a claridade expositiva... Inclúense neste apartado:

- Os traballos individuais: valoraranse aspectos como a creatividade, a claridade de ideas, capacidade de síntese, ortografía, contido e presentación...
- Os traballos grupais: valoraranse ademais da claridade dos conceptos, a adecuación cos contidos traballados na aula, capacidade de síntese,

creatividade, etc. a implicación e funcionamento do grupo. A nota poderá ser diferente para as distintas persoas que integren o grupo en función do traballo e implicación das persoas nas tarefas do propio traballo.

2. Probas escritas de carácter teórico-práctico, de forma xeral, realizándose unha proba por unidade didáctica. A ausencia inxustificada a estas probas conlevará automaticamente un cero. As probas, de carácter xeral, terán unha parte de preguntas tipo test de resposta múltiple e unha parte de carácter máis práctico.

3. Actitude profesional: Valoraránse aspectos como a participación, implicación, gestión de conflitos, interese, colaboración...relacionada cos criterios actitudinais do propio currículo.

Para unha avaliación continua máis precisa, faranse avaliacións de cada unidade por separado, aplicando a cada CE as porcentaxes indicadas en cada unidade didáctica.

A cualificación trimestral de cada alumna e alumno será a determinada pola media ponderada da cualificación obtida nas UD correspondentes a ese trimestre tendo en conta os pesos de cada unha das unidades.

Todas as cualificacións das avaliacións parciais e finais serán numéricas entre 1 e 10, sen decimais.

Para a avaliación final terase en conta a nota real de cada unidade (sen o redondeo).

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

No caso de non superar algunha unidade e por iso algunha avaliación parcial, o alumnado poderá recuperar a unidade ou unidades no prazo previsto para tal fin (xuño 2022). O docente realizará un informe de avaliación individualizado, utilizando o modelo de calidade actualizado, que servirá de base para o deseño das correspondentes actividades de recuperación.

Deste xeito, a recuperación por parte do alumnado consistirá en:

- Entrega dos traballos realizados durante o curso.
- Realización dunha proba escrita de carácter teórico/práctico que permita avaliar de forma efectiva os criterios de avaliación que se precisen recuperar. A proba constará de 20 preguntas tipo test e 2 preguntas de desenvolvemento.

No suposto de que se pase de curso con este módulo pendente, o alumnado será informado das actividades programadas para a súa recuperación, así como do período da súa realización, temporalización e data en que serán avaliados, que coincidirá coa sesión de avaliación parcial previa á realización da FCT en período ordinario. O alumnado de segundo curso que non poida acceder á FCT no período ordinario por ter este módulo pendente poderá recuperalo neste mesmo período. Para este fin, seránlle asignadas unha serie de actividades de recuperación, con indicación expresa da data final en que serán avaliados.

A cualificación definitiva do módulo farase efectiva na cualificación final. Esta nota expresase numericamente, entre 1 e 10.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

O alumnado que perdesse o dereito á avaliación continua terá dereito a realizar unha proba extraordinaria de avaliación previa á avaliación final do módulo. Esta proba constará de dous partes:

Primeira parte teórica, consistirá nun cuestionario tipo test de 40 preguntas de resposta múltiple e 4 preguntas de desenvolvemento.

Segunda parte práctica: Realización de 2 supostos prácticos.

Criterios de cualificación: Na primeira proba, pregúntalas tipo test terán un valor de 70% e preguntas de desenvolver un 30%. Por cada 3 respostas erróneas, restará o valor dunha correcta. As preguntas sin contestar non restan valor.

Na segunda proba cualificaranse os supostos sobre 10.

A nota final será a media das dúas partes sempre que en ambas as obtéñase mínimo 5.

Sinalar que para o alumnado con perda do dereito á avaliación continua, terase en conta tal e como establece o artigo 25.3 da Orde do 12 de xullo de 2011: O número de faltas que implica a perda do dereito á avaliación continua nun determinado módulo será do 10 % respecto da súa duración total. Para os efectos de determinación da perda do dereito á avaliación continua, o profesorado valorará as circunstancias persoais e laborais do alumno ou alumna na xustificación das faltas, cuxa aceptación será acorde co establecido no correspondente regulamento de réxime interior do centro e que poderá seguir asistindo a clase con carácter presencial salvo en actividades que impliquen riscos tal e como establece a normativa vixente no seu artigo 25.4: O profesorado poderá non permitir a realización de determinadas actividades aos alumnos e ás alumnas que teñan perdido o dereito á avaliación continua, sempre que poidan implicar algún tipo de risco para si mesmos, o resto do grupo ou as instalacións.

A este respecto e para informar ao alumnado o centro enviará un apercibimento ao alumno ou á alumna cando as faltas de asistencia nun determinado módulo superen o 6% respecto da súa duración total. Nel indicárase que perderá o dereito á avaliación continua no módulo se acumulase un 10% de non asistencias con respecto á súa duración total.

Cando as faltas de asistencia alcancen a citada porcentaxe, comunicárase a perda do dereito á avaliación continua. Na secretaría do centro deberá quedar constancia do apercibimento e da comunicación da perda

do dereito á avaliación continua.

- Apercibimento superada a perda do 6% da duración do módulo: 10 faltas de asistencia.
- O alumno/a perderá o dereito a avaliación continua, superado o 10% da duración do módulo: 21 faltas de asistencia.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

Para o seguimento da programación, semanalmente farase balance da mesma por parte do docente.

Os aspectos da programación que se someterán a seguimento son:

- Os obxectivos: A concreción dos mesmos e a adecuación aos resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación da programación do módulo e do currículo do mesmo.
- Os contidos de aprendizaxe: A adecuada selección e secuenciación dos mesmos ao longo das unidades didácticas.
- As actividades docentes: Prestando especial atención á coherencia das actividades propostas coa liña metodolóxica que se considera máis adecuada para cada aprendizaxe e ao deseño e aplicación dunhas actividades diversificadas para favorecer os distintos ritmos de aprendizaxe.
- O clima e as relacións na aula: Valorando as interaccións que se producen no grupo, as situacións en que esas interaccións perturban o clima da aula e os procesos de aprendizaxe, a autonomía do alumnado, a adecuación da organización espacial e dos agrupamentos ás características do grupo e do traballo que se realiza.
- Os medios e recursos: uso e rentabilidade que se consegue.
- O sistema de avaliación que se aplica para valorar ao alumnado, así como o propio sistema de avaliación da práctica docente.

Do mesmo xeito, mensualmente realizarase un seguimento nas reunións do equipo docente de acordo co procedemento de calidade do Centro, e informarase nas reunións do departamento sobre o seguimento da programación.

Para a avaliación da práctica docente.

Esta programación pretende ser un documento flexible que se adapte ás necesidades do grupo-clase e as posibilidades docentes. Por este motivo é necesario establecer canles de mellora mentres se desenvolve.

Neste sentido realizaranse as seguintes accións de seguimento:

Unha sesión de avaliación co alumnado sobre o proceso de ensino-aprendizaxe do módulo al finalizar o trimestre.

Unha reunión mensual co equipo docente de curso.

Unha enquisa de final de curso do alumnado avaliando aprendizaxes e práctica docente.

Unha reunión ao final de curso co equipo docente do curso.

Por outra banda o sistema de calidade do centro establece unha enquisa de satisfacción de labor docente. Os resultados serán analizados e en función deles tomaranse as medidas oportunas.

Ao final do curso académico realizarase a Memoria final do módulo, empregando o modelo establecido. Recollerase as incidencias acaecidas e incluíranse todas as propostas de mellora feitas durante o curso, que servirán como base para a elaboración das programacións do seguinte curso.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

Tal e como se establece na lexislación vixente, Orde do 12 de xullo de 2011, no seu artigo 28: Ao comezo das actividades do curso académico, o equipo docente realizará unha sesión de avaliación inicial do alumnado, que terá por obxecto coñecer as características e a formación previa de cada alumno e de cada alumna, así como as súas capacidades. Así mesmo, deberá servir para orientar e situar o alumnado en relación co perfil profesional correspondente.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

O carácter continuo da avaliación debe permitir, a detección precoz das posibles dificultades na adquisición dos contidos por parte do alumnado e, en consecuencia, promover a identificación dos aspectos do proceso que provocan estas dificultades e a adopción das medidas oportunas. Cando a análise da marcha dun estudante determine dificultades para o seguimento, darase un apoio educativo personalizado determinando aqueles contidos nos que ten máis dificultades propoñendo traballos e actividades de reforzo que lle permitan acadar as capacidades terminais asociados aos contidos mínimos propostos nesta programación didáctica.

No caso en que non sexa posible que garantir a consecución efectiva os resultados da aprendizaxe, o equipo docente poderá propoñer a través do departamento de Orientación, a solicitude de flexibilidade horaria, tal e como establece a Orde do 12 de xullo de 2011 no seu artigo 15. De acordo co artigo 61 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, o alumnado con necesidades educativas especiais, consonte o establecido no artigo 73 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, poderá ser autorizado, cando as necesidades de apoio específico así o xustifiquen, para cursar os ciclos formativos en réxime ordinario de xeito fragmentado por módulos, cunha temporalización distinta á establecida con carácter xeral.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

É importante sinalar que ao longo do módulo se traballará a educación en valores non só promovendo as actitudes implícitas nos contidos do módulo e no currículo oculto, tamén a través de distintos contidos inherentes ao noso traballo de aula e taller, que para este módulo podemos destacar:

-Educación para a igualdade. Buscarase en todo momento a presenza entre o alumnado de reflexión e acción en favor da igualdade entre as persoas e a non discriminación por razón de xénero, etnia, crenza ou calquera outra característica de diferenciación.

ANEXO XIII MODELO DE PROGRAMACIÓN DE MÓDULOS PROFESIONAIS

-Educación inclusiva. Promoverase entre o alumnado unha actitude de respecto á diversidade, aos dereitos humanos e nomeadamente aos Dereitos dos Nenos e das Nenas. Con especial énfase naqueles colectivos ou sectores da sociedade con maiores dificultades. -Educación ambiental. É fundamental fomentar o respecto ao medio ambiente e mesmo fomentar o correcto emprego dos medios de que se dispón sen desperdiciar papel, consumo de auga, electricidade, etc., insistir na reciclaxe e na conservación.

-Educación para paz. Incentivarase a convivencia pacífica e a resolución de conflitos en base ao diálogo baseado no respecto á diversidade de opinións, procurando atopar solucións de consenso de xeito democrático.

-Educación para a saúde. É importante adquirir bos hábitos posturais no traballo, así como uns adecuados hábitos de saúde e limpeza ou unha adecuada hixiene ocular ou visual nun sistema educativo e laboral onde os medios tecnolóxicos e informáticos toman cada día un papel máis importante, sen esquecer que a nivel profesional (tendo en conta nas situacións en que exercerán o seu traballo) deben ter en conta a súa saúde persoal e a das crianzas como elementos cotiás do seu traballo.

-Educación para o consumo. Promoverase entre o alumnado un consumo responsable, tanto dos seus propios materiais como os do centro e o ciclo (aula, material informático, talleres,...)

Polo tanto o alumnado vai traballar o desenvolvemento de valores democráticos, cívicos e éticos da nosa sociedade, a diversidade cultural, a sustentabilidade, a cultura da paz, os hábitos de consumo e vida saudable e un lecer activo e participativo. Tamén desenvolveremos a atención a diversidade na expresión infantil. Outro elemento transversal que aparece en diversas actuacións relativas á expresión e comunicación son as Tecnoloxías da Aprendizaxe e o Coñecemento.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Ao tratarse de estudos de formación profesional debemos reforzar a concepción dun centro caracterizado pola conexión coa comunidade e por estar aberto a propostas de participación activa con outras institucións e organizacións da contorna.

En todos os módulos do ciclo ten unha relevancia especial a colaboración con entidades sociais e de atención a persoas da zona para o desenvolvemento de actividades prácticas que contribúan ao achegamento entre a formación profesional e a contorna sociolaboral. Polo que serán aproveitadas todas as actividades complementarias formativas que se programen de maneira coordinada polo equipo docente do ciclo. Debendo ter en conta o procedemento de calidade para cumprimentar os documentos relacionados coas actividades complementarias.

De forma xeral estableceranse:

- Visitas fora do centro. Aproveitaranse as visitas a centros de traballo relacionados co ciclo como os comentados anteriormente para realizar actividades de observación, de recollida de información e toma de contacto con situacións reais (en colaboración con outros módulos).
- Visita ao Salón do Libro Infantil e Xuvenil.
- Participación activa nas actividades que terán lugar no centro con motivo da celebración do Samaín, o Magosto, o Nadal, o Entroido ou o Día das Letras Galegas. Tendo especial atención ás datas seguintes: Día Universal da Infancia (20 de novembro), Día Internacional contra a Violencia de Xénero (25 de novembro), o Día Escolar da non violencia e da Paz (30 de xaneiro), Día Internacional das Mulleres (8 de marzo),

Semana do Libro (do 17 ao 21 de abril), Semana das Letras Galegas (do 9 ao 17 de maio) e o Día Mundial do Medio Ambiente (5 de xuño). Considérase moi adecuada a participación do alumnado neste tipo de actividades, pois son escenarios privilexiados para a posta en práctica das habilidades, técnicas e estratexias traballadas na aula.

De conformidade co establecido no artigo 26.2 da Lei 2/2014, do 14 de abril, pola igualdade de trato e a non discriminación de lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais en Galicia, para favorecer a visibilidade e integrar de forma transversal a diversidade afectivo-sexual, os centros docentes sostidos con fondos públicos realizarán actividades específicas próximas ás datas de celebracións internacionais relacionadas co recoñecemento efectivo do dereito destas persoas.

10. Outros apartados

10.1) Metodoloxía

A metodoloxía que desenvolve esta programación aséntase na idea de que os procesos de ensino-aprendizaxe deben concretarse no aprender a aprender, no aprender a facer e no aprender a ser. A través de reflexións e prácticas activas e significativas, así como co diálogo e a comunicación entre persoas e nos diferentes contextos, propiciarase a construción dun coñecemento aberto a intercambio e o enriquecemento mutuo.

-Principios metodolóxicos

a) Principio construtivo. Tentárase desenvolver actividades de ensino aprendizaxe partindo da experiencia do propio alumnado, dos seus coñecementos previos e dos seus intereses, conectándose con aquelas ferramentas prácticas e referencias teóricas que lles permitan facerse autónomos na construción do seu propio coñecemento e saber profesional e que lles proporcionen a relación dos coñecementos e experiencias vividas cos novos contidos en cada unidade. Para isto estableceranse nas diferentes unidades unha serie de actividades que manterán unha secuencia estable de tarefas que garantan ao longo da unidade o desenvolvemento do seguinte esquema:

- 1) Recoñecemento e avaliación de coñecementos previos combinado con tarefas de motivación inicial.
- 2) Introducción aos contidos teórico-prácticos.
- 3) Tarefas de desenvolvemento e dos aspectos procedimentais e actitudinais.
- 4) Realización e posta en práctica de consolidación e ampliación de coñecementos.

b) Principio activo. Promoveranse actividades que estimulen a participación activa do alumnado a través de diferentes métodos e estratexias metodolóxicas como: a explicación participativa, a aprendizaxe baseada en problemas, técnicas de aprendizaxe cooperativa, método de casos. Ademais haberá unha proba escrita por trimestre. En definitiva aquelas actividades que interpelen a capacidade de iniciativa e implicación do alumnado. Para a súa motivación e compromiso activo no proceso de ensino-aprendizaxe, buscaranse situacións de aprendizaxe suxestivas, atractivas, relevantes e significativas para o grupo.

c) Principio de individualización. Responderase ás particularidades do alumnado dun xeito individualizado atendendo a súa motivación e rendemento, tentando establecer en cada caso un marco específico de superación das dificultades e sobre todo para favorecer as potencialidades de cada alumno/a orientadas a un maior aproveitamento persoal e grupal do proceso de ensino aprendizaxe.

d) Principio de interacción social. A través da interacción social espertaranse no alumnado respostas significativas e contextualizadas a realidade na que se desenvolve e para a que se forma. Propóranse actividades grupais (pequeno grupo e gran grupo) coas que se pretende propiciar no alumno/a respostas adecuadas aos contextos complexos e diversos nos que desenvolverá a súa práctica profesional, caracterizada polo traballo en equipo e a interdisciplinariedade.

10.2) Flexibilización da programación

A programación é un documento de traballo que serve de guía do curso, isto non significa que sexa ríxida e estática.

É importante facer fincapé na flexibilidade da programación en canto a:

- Secuenciación de contidos ou actividades: non necesariamente se verán algunhas unidades na orde na que aparecen na programación. Por exemplo, aproveitando festivos ou conmemoracións, o alumnado terá oportunidade de traballar certos contidos da unidade que se relacione coa temática do susoditos eventos.
- As actividades de ensino-aprendizaxe, poderán modificarse ou cambiarse por outras que debido ás características do alumnado sexan máis oportunas.
- Algúns aspectos da avaliación poderanse modificar, sempre en base a principios educativos.

Estes cambios comunicaranse ao alumnado con tempo suficiente de ser preciso e aparecerán reflectidos no seguimento do programación.

10.3) Entrega de programación

A programación de módulo será presentada ao conxunto do alumnado nunha sesión inicial, explicando a súa estrutura, resultados de aprendizaxe, instrumentos de avaliación, contidos, mínimos esixibles e metodoloxía. Nesa mesma sesión tamén se informará de que a mesma estará dispoñible na Aula Virtual do centro para o libre acceso á mesma por parte do alumnado.

Para que quede evidencia da súa entrega, utilizarase un documento de rexistro de entrega de programacións.